

MODELARI

El diccionari Kundera

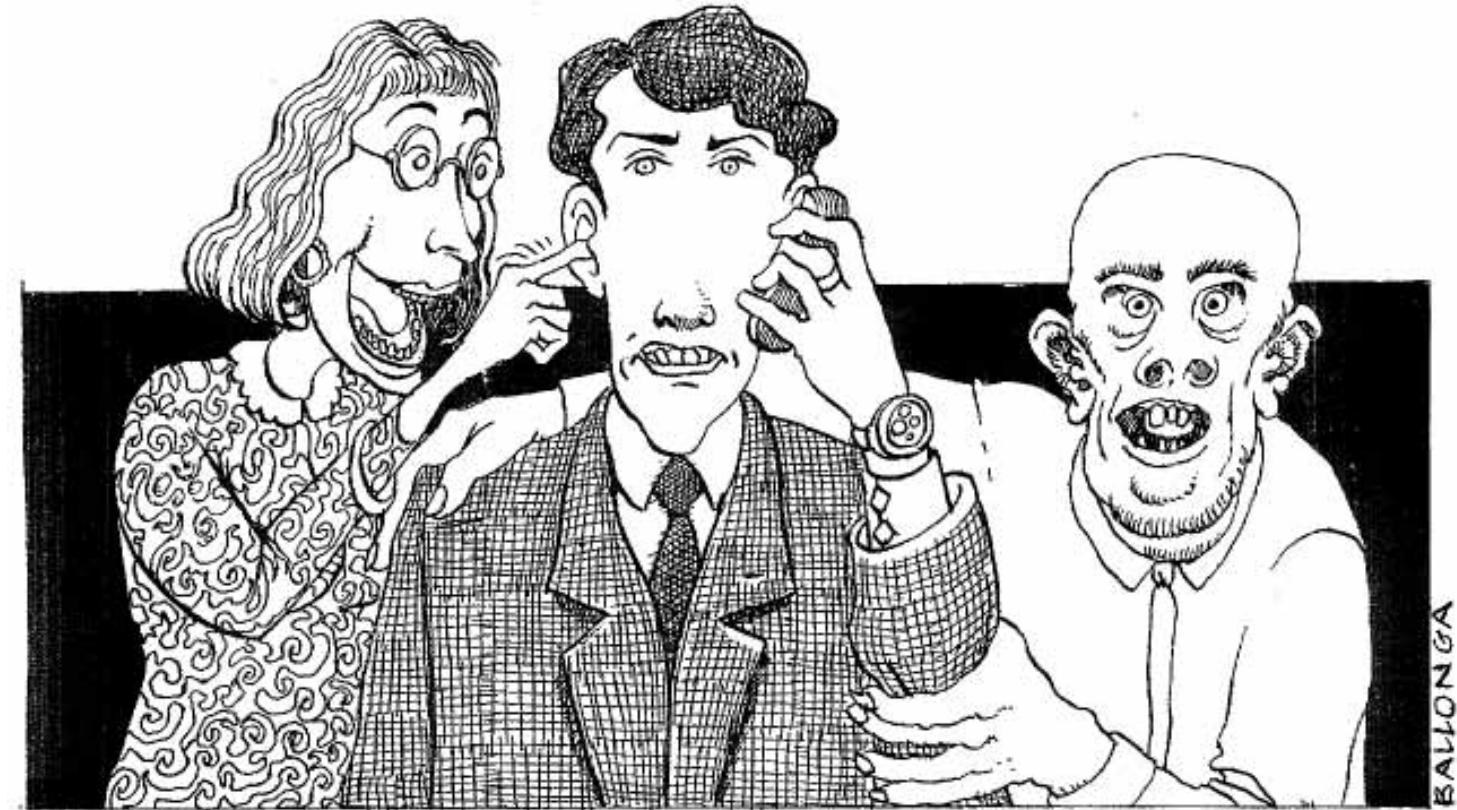
ISIDRE GRAU

A part d'escriure novel·les exemplificadores –que en el seu dia van marcar moda i avui són acusades de pedanteria intel·lectual–, Milan Kundera té una visió molt enraonada de la literatura europea i l'any 1986 en va voler deixar constància amb els estudis, entrevistes i definicions reunits a *L'art de la novel·la* (Editorial Destino) –que després tindria una certa continuïtat espiritual amb *Els testaments tràits* (Editorial Destino)–. El llibre continua sent un bon motiu de reflexió sobre la novel·la moderna, de la mà d'unes quantes adoracions confessades per l'autor: Cervantes, Rabelais, Sterne, Diderot, Flaubert, Tolstoi, Kafka, Broch, Musil i Gombrowicz.

Em semblen particularment interessants les seves opinions sobre *Els somnàmbuls*, de Hermann Broch, i la interpretació que fa del sentiment de la culpa en les novel·les de Franz Kafka, però a part de recomanar la lectura sencera del llibre –amb les distàncies que cadascú hi vulgui establir–, vull destacar les *Seixanta-una paraules* que Kundera proposa com a diccionari per penetrar en el seu univers novel·lístic.

L'interès per precisar el sentit de cada paraula li ve, diu, de les tergiversacions que han sofert les seves novel·les traduïdes per ignorants del txec. Sigui com sigui, a continuació reproduïco alguns fragments de definicions per provocar ganes de llegir. O no.

Bellesa. “Els qui, amb Broch, diuen que la coneixença és l'única moral de la novel·la els traeix l'aura metàl·lica de la paraula *coneixença*, massa compromesa pels seus lligams amb la ciència. Així, doncs, caldria afegir-hi: tots els aspectes de l'existència que la novel·la des-

INSUPORTABLE

LLEIG

HORRIBLE

JORDI BALLONGA

cobreix, els descobreix en tant que bellesa”.

Definició. “La trama meditativa d'una novel·la és sostinguda per una armadura d'uns quants mots abstractes... Moltes vegades, una novel·la no és res més, em sembla, que la llarga persecució d'unes quantes definicions fugisseres”.

Idees. “La repugnància que sento per aquells que redueixen una obra a les seves idees. L'horror que tinc de ser arrossegat vers allò que s'anomena

debat de les idees. La desesperança que m'inspira l'època obnubilada per les idees, indiferent a les obres”.

Kitsch. “La necessitat del kitsch que té l'home kitsch: la necessitat de mirar-se en el mirall d'una embellidora mentida i reconèixer-s'hi amb emocionada satisfacció”.

Lleig. “Alguns traductors volen reemplaçar la paraula *lleig* per paraules com *horrible* o *insuportable*. Els sembla il·lògic reaccionar, davant d'una situ-

ació moral, amb un judici estètic. Però la paraula *lleig* és irremplaçable: l'omnipresent lletgesa del món modern, misericordiosament velada pel costum, sorgeix brutalment al menor instant d'angoixa”.

Meditació. “Les tres possibilitats elementals del novel·lisme: explica una història (Flaubert), descriu una història (Flaubert), pensa una història (Musil)”.

Novel·la (i poesia). “Però assumir les exigències de la poe-

sia és una cosa ben diferent de lirificar la novel·la (renunciar a la seva ironia essencial, apartar-se del món exterior, transformar la novel·la en una confessió personal, sobrecarregar-la d'ornaments). Els més grans dels *novel·listes esdevinguts poetes* són violentament antilírics: Flaubert, Joyce, Kafka, Gombrowicz. Novel·la=poesia antilírica”.

I així fins a 61 paraules clau per entendre la insostenible lleugeresa de la literatura.

PARLEM-NE

El poder de l'anglès

JOAN SOLÀ

Milton Azevedo, professor de la universitat de Berkeley, m'envia un article-reportatge publicat al mes de setembre a la revista *The Chronicle of Higher Education*. L'article, titulat “El nou llatí: l'anglès domina a les universitats”, està firmat per Burton Bollag i ha comptat amb informació de cinc persones més. Crec que té interès per a tots nosaltres. El resumiré i hi faré algun comentari (el reportatge no fa cap referència a universitats catalanes ni espanyoles).

L'anglès, una “llengua ben estranya, una bastarda barreja de dialectes francesos antics i de diverses llengües germàniques tribals”, ha pràcticament esdevingut ja “la llengua franca” mundial de l'educació superior, de la ciència, l'economia, la tecnologia i el comerç (i el turisme). En ciència, per exemple, l'any 1997, el 95% del prop d'un milió d'articles de les grans revistes era en anglès. Els francesos són potser els que més resistència hi han fet, i així i tot, el 30% d'articles procedents de França eren en francès l'any 1990 i l'any 1999 han baixat fins al 16%.

Una sèrie d'universitats d'arreu del món (asiàtiques, del nord d'Europa i d'Àfrica) van claudicant davant l'anglès, de grat o per força. Això que deïem de les revistes científiques ja és una “raó” prou contundent; però n'hi ha una

altra que potser encara pesa o neguiteja més: les universitats necessiten cada dia més atreure estudiants de fora si volen tenir una economia equilibrada; i l'atracció implica l'ús de la llengua franca. (Aquest problema ha arribat de forma dramàtica a les universitats catalanes: aquests dies s'ha revelat el dèficit greu d'estudiants universitaris. Només que aquí el problema adquireix un altre aspecte no menys neguitejador: el castellà podria representar per a nosaltres una via prou eficaç per atreure estudiants de Sud-amèrica. Perquè, no ens enganyem: l'anglès no és pas cosa fàcil...) I encara dues altres raons poderoses: els estudiants van veient que sense

dominar l'anglès no troben bibliografia per a les especialitats que estudien ni, acabada la carrera, troben feina.

Diverses universitats han intentat reaccionar contra aquesta “imposició” o dictadura de l'anglès. Entre altres raons, perquè tenen la consciència que la universitat és precisament una columna bàsica per sostenir la llengua i la cultura d'un país. Han acabat claudicant, però la dada és d'un interès gran per a totes les llengües i les cultures petites (és a dir, per a la immensa majoria del món). De manera que el problema seria: ¿què n'hem de fer, de les nostres llengües, doncs?, ¿què podem fer perquè no sucumbeixin davant la globalització?

(Però dir que la cultura japonesa només es pot expressar en japonès, per exemple, ja són figures d'un altre paner.)

D'anècdotes, tantes com vulguin. A Noruega es va llegir en anglès una tesi doctoral sobre la llengua noruega i les autoritats es van escandalitzar: ¡almenys que s'usi el noruec en les tesis sobre el noruec! Jo no estic pas d'acord amb aquesta manera de veure: m'estimo tant o més que s'usi per a les matemàtiques: una vegada una persona gran em va dir que volia fer la carrera de filologia catalana “perquè com que ella era catalana...”: aleshores no tindrem metges catalans... A la Xina podies anar a la presó si parlaves anglès: avui aquesta llengua és un requisit per entrar a la universitat. Finalment, diu el reportatge que la resistència més forta a la definitiva mundialització de l'anglès són certes grans llengües com el rus, l'àrab al nord i l'est d'Àfrica i l'espanyol a Sud-amèrica.